

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<i>Elfizetési díjak:</i>	A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkeket a szer- kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz- tári — az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatának küldendők.
Egész évre — — — — — 4 tft	—	—
Félévre — — — — — 2 „	—	—
Negyedévre — — — — — 1 „	Kéziratokat nem adunk vissza.	—

Erzsébet királyné emlékezete.*)

Mélyen tisztelt közgyűlés!

E pillanatban, melyet a magyar nemzet drága halottjának emlékeztül akarunk szentelni, én jobb szeretnék imádkozni, semmint szónokolni, jobb szeretnék a királyné egyszerű koporsója mellé térdelni, semmint könnytelen szemekkel a közgyűlés előtt megjelenni. A nagy fájdalommal sujtott ember összekulesolt kezekkel imára tér. Így tett a magyar nemzet is most egy éve, midőn mélyen megtörve kellett hallania, hogy a legnemesebb királyi szívnek vére ontatott: koszoruba gyűjtötte az ősznek hervadó virágait a haza berkeiből és koszoruját a letépett legszebb virág: a meggyilkolt királyné koporsójára tette; azután letérdelt, imádkozott és könnyezett.

Volt is miért könnyeznie, t. közgyűlés! Hiszen annak a fenséges asszonynak ravatalára borította az örökbucsu szemfödőjét, a kiből a leggondosabb és a legszeretőbb családnyák egyikét látta és tisztelte. Volt is miért imádkoznia a magyar nemzetnek! Hiszen egy gyilkos törősapással azt a kegyes királynét kellett elveszitenie, a kit ő legjobban szeretett, és a ki őt legjobban szeretete.

Ha visszapillantok zajos politikai multunkra és a királyné akkori viszonyát veszem a magyar nemzethez, mintha a csillagos mennybolto látnám felettünk felragyogni. Ha pedig az ő édes anyai szerető szívébe tekintek, akkor a felhős villámoktól megszagattott szomorú egeket látom benne. Szép, gazdag és viharos volt földi élete. Szép női érényekben, gazdag nemzeti örömkömben, és viharos anyai fájdalmakban.

Meg kell vallanom t. közgyűlés, hogy, midőn a boldogult királyné emléke mellett mélységes fiúi kegyelettel eltelve állok és arról szólni akarok,

gyöngye erőmet a feladat terhe alatt ingadozni érzem. De mégis szívem lángját fellobbantja, erőmet fokozza és tagjaimat fenntartja az a jóleső tudat, hogy az ő feledhetetlen emlékenél oly édes anyáról akarok szólni, a ki úgy szerette gyermekét, hogy testét-lelkét megtörte elveszített fiának határtalan szeretete; és hogy annak a jóságos királyné emlékenek akarok kegyelettel adózni, aki e nemzetnek lelkes öröme, legkegyesebb asszonya, és nehéz időkben védőangyala volt.

Szabad lesz ma nekem a királyi termek belsejébe hatolni, hogy ott ismételtén lássam az ő nemes alakját, lássam imázsamolyára térdelve, buzgón imádkozni. Ő nem tartozott a közönséges lelkek közé. Gazdag volt érelemlvilága, mint egy kincses bánya, s érzelmei, mint a tenger, mélységesek. De ezen aranybányában a világoskodó szövétnek, e széles tengeren a vezérszillag a szeretetlángja volt. Szerette gyöngéden királyi hitvesét, rajongott gyermekeiért, szerette egész környezetét, szerette minden egyes alattvalóját; szerette az erényt, szerette a művészeteket, szerette az Istent, mert szeretett imádkozni. Imádkozott ő sokszor, de nem magányosan, mert anya volt és a feszület előtt nagyon szerette látni imádkozó gyermekeit. Honnan tanulhatták volna, ha ő tőle nem tanulták, helyesebben ő tőle nem örökölték leánygyermekei azt a kiváló nagy vallásosságot, a melyet méltán bámulunk úgy külső megjelenésükben, mint egyszerű és nemes szívükben, úgy a kastély termeiben, mint annak kápolnájában, a hol a ház feje, az udvar központja, az élet öröme, a tettek tanácsadója maga az Ur Jézus? Ő volt az a fejedelemszöngye, a ki vásár- és ünnepnapiokon, bármerre is utazott, soha szentmisét nem mulasztott, a ki igen gyakran járult és vezette gyermekeit a legméltóságosabb Oltáriszentséghez. Az élet számtalan mulandó örömei közt ép úgy,

* Felolvasta dr. Majláth Gusztáv Károly gr., erdélyi püspök az E. M. K. E. gyulafehérvári közgyűlésén, 1899. szept. 17-én.

mint lelkének elborult pillanataiban, szívének égető fájdalmaiban gyakran kereste fel az Ur Jézust; ha templom mellett elhaladott, betért az Urhoz egy kis vigaszra, a kinél annyi édes balsam van fentartva, annyi édes remény elrejtve a szegény szenvedő szívek számára!

Bár királyi trónuson állt és a föld gazdag fénye övezte: alázatos maradt mindvégig; bár ragyogó korona ékesítette fenkölt fejét: gondolkodásának és szívének nemes egyszerűségét soha el nem veszítette. Szépségét, melylyel oly bőkezűleg megáldotta az Isten, bár megbámulta mindenhol a világ: a hiúság bálványainak mégsem áldozott. Mintha most is látnám, mintha most is hallanám oly lebilincselő, oly feledhetlen vala alázatos egyszerűsége, oly vonzó, kegyes és leereszkedő a beszéde. Ezen erényeinek hódító ereje legközzvetlenebbül természetesen a környezetét kötötte le. Az egész udvar határtalan tisztelettel, törhetetlen ragaszkodással és leirhatatlan szeretettel rajongott körülötte.

Es hogyan szerették gyermekei! Úgy mint ő gyermekeit: forrón, lángolón, kimondhatatlanul. Midőn a mayerlingi kastély ifju halottját, a nemzet szép reményét, édes fiának hült tetemét meglátta, nemcsak testében roskadott össze, hanem nagy szeretete is szétömlött szívében és fékevesztett áradatként letiporta lelkének legszebb virányait. A kastély azóta ájtatos apácák imaháza, a királyné lelkének pedig —, édes anyai szívének szomorú kegyhelye lett. Szenvédései közepett remegő lelke mindent elfeledt a világon, csak azt az egy helyet nem bírta feledni, hol szívének kincsét, fiát örökre elveszítette. Évenként többször zárandokolt a helyre, hogy leboruljon ott, hol gyermekének teteme feküdt, s hol most a hétfájdalmu Szűz Anya mélyen megható, csodaszép szobra áll. De csodálatos, szívében nem annyira a hitnek erejével, mint az édes anya tenger fájdalmával tért vissza onnan. Szegény édes anya! Oh kegyes királyné, te vigasztalhatlan maradtál, anyai szíved mélyre vágott sebet még az isteni kegyelem balsama sem tudá heggeszteni. Mert mindennél mélyebb, mindennél erősebb, mindennél elragadóbb volt anyai szerelmed! És életed legszomorubb végeig kellett vonszolnod fájdalmid terhét vidékről-vidékre, tengerről-tengerre.

Valóban t. gyűlés, megmagyarázhatatlan, bámulatos életet élt a mi királynénk! Azt tartjuk, hogy szeretetben rejlik a boldogság. És ő mégis minél jobban szeretett, annál többet szenvedett. Rang és nagy méltóság adja boldogságunkat, vélekednek az

emberek. És ő mégis minél fennebb magasztalta a világ, annál mélyebbre sujtattott a csapások keze által. Gazdagságban keresik mások a boldogságot, pedig világosan láthatni a királyné gyászos sorsából, hogy a szívnek és nem a földnek kincse tesz boldoggá. Szomorú, de nagy példa ez arra, hogy a szívnek kincseit keressük, és pedig ezek közül is azokat, a melyek hervadatlanok, a melyeket el nem rabolhat tőlünk semmi hatalom —, sem a véletlen játéka —, sem a véres erőszak.

Tiszt, gyűlés! Míg Erzsébet királyné tetemét gyakran látogatják meg élő gyermekei a bécsi kapucinusok templomának kriptájában, hol az édes anya rajongva szeretett fia mellett pihen örök nyugalomban: addig a magyar nemzet maga imáiban zárandokol oda, és a kegyelet legszentebb adójával adózik szeretett királynéjának akkor —, midőn az Ur irgalmát esdi feledhetlen halottjára és áldozatos lélekkel hordja össze filléreit, hogy az ország szívében emlékére az Örök-imádás templomát emelje, melyben késő unokák is leróhassák majd a nemzet háláját. Meg is érdemli ő, t. közgyűlés, a mi imánkat, megérdemli a nemzet imáját az a királyné, ki valóban magyar volt szívében úgy, mint nyelvében. Úgy szerette magyar népét a fejedelemné, — hogy megtanulta annak édes honi nyelvét, azt beszélte, sőt azon is imádkozott. Magyar nyelven szólott a magyarhoz, akár udvari környezetében, akár nyilvános megjelenéseiben látta azt; magyarul irt a magyarnak, sőt magyar levelezést folytatott leányával is.

Sok ideig semmi sem tudta földeríteni kedélyét —, de midőn utolsó itléte alkalmával Buda várfokáról, letekintett a magyar főváros páratlanul szép és folytonosan fejlődő látképére kedves szemlélődésében egy percre feledte mély bánatát ésbüszkén és ön-elégülten mosolyognikezdedt. Minek mondjam el, hisz mindenki tudja, hogy mily jóakarója és kegyes védangyala volt ő a magyarnak, midőn összeferrasztotta királyunk szívét nemzetünkkel Szt. István királyi koronája még nem is érinté vállát a koronázó egyházban, és ő már is fejedelmi urnőnk volt, a ki betöltötte a magyarkirályné legnemesebb hivatását: közbenjárt a nemzet és király közt.

Ujjongott a magyar, midőn Erzsébet királyné vállait érinté a korona, miként mélyen szomorkodott akkor, midőn az ő nemes szívét gyilkos tör alatt látta elvérzeni.

Megdöbbenéssel szemlélem t. közgyűlés, hogy neki, a kinek szívét ez életben annyi fájdalom tőre

járta át, végre orvkezek alatt kellett meghalnia. Egyre csak azt kérдем: levette tán Isten oltalmazó kezét e nemzetről, mikor megengedte, hogy gyilkos anarchista üssön halálos sebet a kegyes királyné éretünk dobogó szívébe? Szorongva kérдем: miért sujtott Isten a földre ily szörnyű csapással, miért rázta meg Europa népét e vérfagyasztó tragoediával? Isten nem hagyta el a magyart! Ezzel is figyelmeztetni akarja őt és vele Európát, hogy ébredjen és eszméljen, különben tör és vészes kiáltás, az anarchizmus töre és gyilkos szava fogja felzavarni pihenőhelyéről.

T. közgyűlés! A kegyes királyné minden egyes eseményből szeretett következtetéseket vonni. Nem vétek tehát a kegyelet ellen az ő emlékezténél, ha én is az ő szomorú halálának körülményeiből levonom egyszerű következtetésemet és komoly megfontolás végett a t. közgyűlés elé terjesztem.

Ki is volt az a gyilkos, a ki vakmerő kezeit az Úr felkentjére, a királynéra vetni merészelte? Az az ember az anarchizmus egyik közvitéze volt. Királyi szívet kereset a töre; mert nem az asszonyt nem az anyát akarta bántani, hanem a tekintély, hatalom és jogrend hordozóját. Nem tett mást, mint a mit a többi anarchista: halálra kereste a fennálló rendet. — Én t. gyűlés, nem akarok követ dobni arra a nyomorult gyilkosra, nem akarom csupán az elámitott és félrevezetett gonosztevőt állítani az ítélőszék elé, hanem oda állítom első sorban az *elámitókat*; azokat, a kik kezébe adták a tört, a *modern hitetlen tudomány képviselőit*, kik tagadják az Istent, az emberek szívéből kitépik a hitnek legutolsó gyökerét is; nem a gyilkos anarchistát, hanem az anarchizmus apját és anyját: a modern filozófiát és a szocialdemokratizmust hívom tetemre a királyné koporsójához; jöjjenek, tegyék rideg kezüket a királyné néma sebére, és ez ártatlan sebfellett vallják meg bűneiket és tévedéseiket. Az embereket t. közgyűlés a modern filozofia és a szocialdemokratizmus vezetű az anarchizmus örvényébe. Mindahárom egyaránt istentelen, mindahárom egyszerre de más-más fegyverekkel támadja az egyházi és állami tekintély képviselőit. A mai istentelen bölcelet tanaival, a szocialdemokratizmus bujtogató beszédeivel, az anarchizmus tőrrel támad a fennálló világrend ellen. A mai bölcsész istentelenül gondolkodik, a szocialdemokrata istentelenül beszél, az anarchista gyilkol. A bölcsész úgy véli, hogy nincs Isten, nincs tekintély; a szocialdemokrata fellázad ellene; az anarchista egyene-

sen legyilkolja. Egy egoista modern filozofus, Stirner Miksa azt vallja magáról, vagy az egyedről: „Én vagyok az egyetlen, a legmagasabb, az abszolút. Én alkotom meg jogomat, s kivülem más jogforrást el nem ismerek, sem Istent, sem államot.“ Egy darabka a mai bölceletből. „Mi szocialdemokraták — mondotta Bebel a német országgyűlésen — minden tekintélyt tagadunk, akár földit, akár mennyeit. Nincs Úr, nincs szolga, nincs hatóság, sem alattvaló.“ Vajjon — t. gyűlés, műveletlen, és tudatlan demagógok ezek? Korántsem, a szocialdemokratizmus és anarchizmus vezetői a modern műveltség magaslatán állanak. Tehát miért lázítják fel akkor a kedélyeket a hatóságok ellen, miért adnak tört embereiknek kezébe, hogy vele ártatlan királyi vért ontsanak? Azért t. közgyűlés, mert a modern bölcelet kimetszette a műveltség talajából az ész és szív egyetlen támaszát: az Istent. Már pedig Isten és ember, Isten és tekintély, Isten és jogrend, Isten és a rajta épülő állami és társadalmi élet elválaszthatlan összefüggésben vannak; gyökerük az Isten. A bölcelet száműzte a műveltség kebléből az Istent, s vele együtt vesztette el minden égi kellemét, fényét, nemességét és lett belőle nemtelen, veres kezű gonosztevő.

Ezen istentelen műveltséggel szemben, midőn az erdélyi magyar közművelődési egyesület előtt állok, engedjék meg, hogy felemljem a valódi, az istenes műveltség lobogóját.

Haladásunkat csak a jogrend és a tekintély vezéresillaga biztosítja, a mely fényét, ép úgy mint minden műveltségünk az ő nemes zománcát, az Istenben való mélységes, eleven hitből nyeri. Ha nem akarjuk az anarchistáknak utját hozzánk egyengetni, legyünk azon, hogy műveltségünket, amelynek Erdélyben egyik terjesztője és fejlesztője ez az egyesület, a hitnek szelid és megnyugtató fénye hassa át. Ne hagyja el az egyesület ezen vezéresillagot, mert ha ez elöszűnik és elborul nemzedékünk öntudatában: fiaink feldűlják a jogrend minden intézményeit, kiforgatják erkölcsi tartalmukból az államot, a családot, a tulajdont és rémes sötétségbe meritik az emberi műveltséget.

Ennek az egyesületnek a magyar műveltséget kell szolgálnia, azt a magyar műveltséget, a melynek a kereszténység az édes anyja, és a mely évszázadokon át eleven sáncot épített a keleti műveletlenség erőszakos hatalma ellen.

A mélyen tisztelt közgyűlés méltán üli ez ünnepen Erzsébet királyné végzetes halálának évfor-

dulóját: hiszen a műveltség veszedelmét siratja a nagy királyné halálában. És midőn a modern műveltség ily véres áldozata előtt állunk, nem kell-e felbuzdulnunk annak romboló hatalma ellen? Igenis t. közgyűlés! mi, kik szeretjük nemzetünket, hazánkat, hagyományainkat és intézményeinket: mi, kik a magyar faj fölényét a magyar műveltség fejlesztése által akarjuk biztosítani: minden igyekezetünkkel hassunk oda, hogy műveltségünk és haladásunk feltételét, *a tekintély elvét, az ő legbiztosabb alapjára, az Istenre fektessük. Leheljük műveltségünkbe, különösen iskoláinkba, a vallásosság élető szellemét, hogy ez a műveltség ne véres kezű, hanem szelid lelkű legyen. Ne támadjuk meg, ne is hanyagoljuk el törekvéseinkben a pozitív keresztény irányt, ne vethesse szemünkre a nagy világ, hogy iskoláinkban és egyesületeinkben nem ápoljuk a vallásosságot, az igaz keresztény érzületet, s hogy immár más alapot készülünk vetni nemzedékünk boldogulásának, mint a melyet már 900 év előtt vetett első szt. királyunk, a mely alap: a mi Urunk Jézus Krisztus.*

Ezen az alapon gyászolhatjuk legszebben elhunyt nagyjainkat, s köztük boldogult királynékat: ezen az alapon vívhatunk meg győztesen a nyugati barbarizmussal, a szocialdemokratizmussal és anarchizmussal, mely Istent tagadván, örök eszmékről lemondván, országokat, népeket és nemzeteket mellelyez, ártatlan szivekre tör, királyokat gyilkol.

„*Fides victoria nostra*“, a mi hitünk lesz a mi győzelmünk. Ez mikor örök hazát ígér, megtanít szeretni a földi hazát, tisztelni a királyi vért, felkarolni a népet szeretettel, hogy egyesült erővel küzdvén, a keresztény műveltség ege alatt mind a szellemi, mind a gazdasági élet terén felépíthessük a nemzet boldogulásának templomát.

Emke.

Az erdélyrészi magyar közművelődési egyesület úgy a maga elé tűzött célokat, mint külső be rendezésének nagy arányát és a kezében levő szellemi és anyagi erőket tekintve kétségtelenül hazánk egyik legelsőbb rendű egyesülete. Így fogta fel maga a nemzet is, mindjárt alakulásakor. Emlékezzünk csak vissza 1884 végére, midőn a kolozsvári városházán megalakulását ünnepiesen kimondták, minő lelkesedés, a kilátásba helyezett új magyar kultúra és társadalom iránt való reménynek minő mélyígható delejfolyama járta meg az országot.

Mondhatni, hogy a társadalmi életért és a magyar nemzeti vérnek es hagyományoknak fentartásáért kissé nehézkesen mozgó nemzeti geniusz ezúttal szokatlan elevenséggel végezte munkáját. Városok és megyék, törvényhatóságok és testületek, maga a nemzet egyeteme ritka készséggel halmozta össze pénzét és szívének legszentebb érzelmeit s így elértük 15 esztendő alatt, hogy az Emke ma már annyi pénzzel és értelemmel rendelkezik, mennyi ama nagy feladatok megoldására általában elegendő. És bizonyosra lehet venni, hogy ha sikerül a megélvő erőknél kellő kihasználása és elért eredmények felmutatása által a nemzeti felbuzdulást ébren tartani, akkor ez a pénz és értelem hova-tovább nevedkedni fog. S minthogy pedig az egyesület a kezdet nehézségein már jóval túl van, a most kifejezett remény alaposnak is látszik.

Am a mi a multat illeti, az ünnepi hangulatba némi disharmonia is vegyül. És bármennyire hatása alatt vagyunk is a közgyűlés külső pompájának, nem tagadhatjuk, hogy szerintünk is merültek fel az egyesület életében jövőre nézve kerülendő jelenségek. Így például, hogy csak kettőt említsünk, szemére vetették régebben az Emkének, hogy a katolikusok hátrányára felekezeti irányeszméknek hódol. Hát e vád, a mennyiben igaz volt, méltánytalanságot mutat, mert való tény, hogy az Emke nagy vagyonának aránytalanul tulnyomó része a katolikusok áldozatra való készségét hirdeti. Szívesen elismerjük, hogy e vád ha igaz volt is, immár a multé. Az utóbbi évek e tekintetében kifogás alá nem eshetnek. De veszedelmes is volna, mint hogy könnyen belátható okoknál fogva, az esetleg rendszerré válható felekezetiesség az egyesület életébe kerülhetne, vagy legalább eredménytelenné tehetné, munkáját. Erről azonban jobb többet nem szólni.

Másik kárhooztatandó jelenség, hogy az Emke életében tényleg fordultak elő pártoskodások, viszárvonások. Ez a magyarnak vele született bűne és szomorú igazolása a költő keserű kifakadásának „Ezt visszavonás okozá mind . . .“ Ime a közgyűlésen nem láttuk Bartha Miklóst és Ugron Gábort, kik a kisdednek léteit adtak és első álmai felett virasztottak. Annál többet jelent pedig e két férfiu távolmaradása, mert igazat kell adnunk egy kiváló publicistánk nyilatkozatának, hogy az erdélyrészi kultúra és nemzeties társadalom kialakításában Barthát és Ugront vezérszerep illeti meg és helyök ez idő szerint pótolhatatlan.

Különben, hogy az idő a meglévő eredményeket elsimitsa s a nemzetnek az Emkébe helyezett

reményei teljesülhessenek, jobb irányelvet nem ajánlhatunk annál, mint a melyet *Majláth Gusztáv Károly* gróf, erdélyi püspök emlékbeszédében hangoztatott. Ennek értelmében ugyanis biztos alapon kell építenünk; más alapot pedig senki sem vethet, mint a mely megvettett s az Úr Jézus Krisztus.

Az EMKE XV. közgyűlésén megjelent vendégek névsora.

- Albert Iván főmérnök, N.-Enyed.
 Bartók Lajos, író, Budapest.
 Batta Bertalan, birtokos, Alvincz.
 Batta Mihály, birtokos, Alvincz.
 Dr. Bartók György, ev. ref. püsp. Szászváros.
 Bakk Lajos, gyáros, Kolozsvár.
 Balogh Károly, tanár, Kolozsvár.
 Balogh Károlyné, Kolozsvár.
 Bálint János, kereskedő, N.-Enyed.
 Balla István, vendéglős, N.-Enyed.
 Gróf Bethlen Sándor, N.-Enyed.
 Benedek Károly, lelkész, Alvincz.
 Gróf Béli Akos, elnök, Kolozsvár.
 Beregszászy László, Emkekönyvv. Kolozsvár.
 Benigny Samu, nagyiparos, Kolozsvár.
 Bíró Béla, apát-plebánus, Kolozsvár.
 Bisztricsányi, fegyint. tiszt, N.-Enyed.
 Bótz Géza, tanár, Szászváros.
 Bótz Sóma, tanár, Szászváros.
 Dr. Bótz József, N.-Enyed.
 Boros György, tanár, Kolozsvár.
 Bürger Albert, gyáros, M.-Vásárhely.
 Csató János, alispán, N.-Enyed.
 Dr. Csernátynyi Gyula, tanfelügy. Beszterce.
 Csuka Domokos, főszolgabíró, M.-Igen.
 Deák György, jegyző, Alvincz.
 Dr. Deák Albert, ügyvéd, Kolozsvár.
 Deák Ernő, tanár, Szászváros.
 Deák Gerő, tanár, Szászváros.
 Deáky Albert, ügyvéd, Kolozsvár.
 Ditrői József, mérnök, Kolozsvár.
 Dely Ödön, házfőnök, N. Enyed.
 Deutsch Ede hivatalnok, Nagy.-Enyed.
 Dobál Antal, ügyvéd Kolozsvár.
 Dömök Erzsébet, N.-Enyed.
 Draveszky, fegyint. tiszt, N.-Enyed.
 Br. Bánffy Kázmér, m. aljegyző N.-Enyed.
 Bartók Dénes, ev. ref. lelkész, M.-Igen.
 Dr. Ebergényi Sándor, főisp. titkár, N.-Enyed.
 Eöry Ernő, bank hivat., Kolozsvár.
 Farkas László, birtokos, M.-Vásárhely.
 Fekete Gábor, táblai elnök, Kolozsvár.
 Dr. Fenyvesy Soma, ügyvéd, M.-Vásárhely.
 Báro Feilitsh Arthur, Kolozsvár.
 Ferencz József, unit. püspök, Kolozsvár.
 Fereacy Ignác, Kolozsvár.
 Frechlinger Ernő, Kolozsvár.
 Fodor Gyula főszolgabíró, Szászváros.
 Fogarasy Albert, colleg. igazgató, N.-Enyed.
 Geréb Béla polgármester, M.-Vásárhely.
 Geréb Lajos, rendőrbíró, M.-Vásárhely.
 Gáspár János m. főjegyző, N.-Enyed.
 Gombos Ferenc, Kolozsvár.
 Gombos Ferenczné, Kolozsvár.
 Gergely Ferenc, kereskedő, Kolozsvár.
 Gergely Albert, ügyvéd Kolozsvár.
 Horváth József, gymn. tanár. Marosvásárhely.
 Hóry Béla árv. elnök, Kolozsvár.
 Báró Jósika Lajos, Brannycska.
 Jeney Elek, tiszt. ügyész. N.-Enyed.
 Ince István, mészáros, Nagy-Enyed.
 Gróf Kún Géza, M.-Némethi.
 Gróf Kornis Viktor, Szt.-Benedek.
 Kovács Gyula, polgármester, Nagy-Enyed.
 Kovács Samu, birtokos, Alvincz.
 Kiss Bálint, cs. és kir. kamarás, M.-Igen.
 Kovács Géza, posta főtiszt, Kolozsvár.
 Kuskó István, Ellenzék kiküldötte, Kolozsvár.
 Koleszár Lajos, B.-Huudad.
 Király Béla szijgyártó, Nagy-Enyed.
 Király Albert, könyvkötő, Nagy-Enyed.
 Kovács Mihály, birtokos, Nagy-Enyed.
 Kövér János, Nagy-Enyed.
 Lészay Ferencz, M.-Gorbó.
 Lengyel György, Nagy-Enyed.
 Luka Albert, mészáros, N.-Enyed.
 Müller István, Emke levéltáros, Kolozsvár.
 Merza Gyula, pénztáros, Kolozsvár.
 Molnár Károly, tőrdész, Zalatna.
 Máuásy László, Nagy-Enyed.
 Merza Lajos, főpénztárnok, Kolozsvár.
 Moor Gyula, elnök, Brassó.
 Nagy Sándor, gyógyszerész, M.-Vásárhely.
 Nagy Károly, theol. tanár, Kolozsvár.
 Nagy Gábor, vendéglős, Kolozsvár.
 Ölberg Gusztáv, hányakapitány, Zalatna.
 Pál István, kanonok, Kolozsvár.
 Pongrácz Géza, főszolgabíró, Alvincz.
 Pogány János, birtokos, Nagy-Enyed.
 Polcz Dezső, ügyvéd, Kolozsvár.
 Polák Samu, Kolozsvár.
 Réthy Lajos, kir. tanfelügyelő, Déva.
 Reinhold Olivér, kir. pénzügyigazg. N.-Enyed.
 Radnóthi Dezső, főtítkár, Kolozsvár.
 Sándor Kálmán, táblai bíró, Torda.
 Sándor József, főtítkár, Kolozsvár.
 Sándor János, bérlő Nagy-Enyed.
 Sándor János, tanár, Szászváros.
 Sipos Károly, kereskedő, Kolozsvár.
 Solymosy Olivér, gyáros, Kolozsvár.
 Sombory Sándor, rendőrkapitány, N.-Enyed.
 Szalay Imre, miniszteri tanácsos, Bpest.
 Szabó Samuel, tanár, Kolozsvár.
 Szana Zsigmond, gyárigazgató, Temesvár.
 Szász József, főszolgabíró, Nagy-Enyed.
 Szilágyi Farkas, ev. ref. lelkész, Nagy-Enyed.
 Székelybidi Viktor, titkár, Nagy-Enyed.

Szekula Akos, titkár, Kolozsvár.
 Szöcs Pál, képviselő, Alvinc.
 Szöcs Sándor, tanár, Nagy-Enyed.
 Szvaesina Géza, polgármester, Kolozsvár.
 Tóth Miklós árvaszekei elnök, N.-Enyed.
 Tokay László, gazdasági titkár, Kolozsvár.
 Tódor József, Kolozsvár.
 Dr. Török István, Kolozsvár.
 Török Bertalan, képviselő, N.-Enyed.
 Turnovszky Mór, titkár, M.-Vásárhely.
 Tausnik Hugó, ker. kam. elnök M.-Vásárhely.
 Dr. Vajda Géza, ügyvéd, H. M.-Vásárhely.
 Vajda Péter, kereskedő, N.-Enyed.
 Dr. Vajna Gábor, fiökkör elnöke, Brassó.
 Dr. Varró László, t. b. főjegyző, N.-Enyed.
 Dr. Werner Gyula, képviselő, M.-Igen.
 Veress Dezső, szerkesztő, Deés.
 Vitus Lajos, tanár, Szászváros.
 Vuchetich Sándor, postaigazgató, Kolozsvár.
 Zeyk Dániel, főispán, N.-Enyed.
 Zeyk Gábor, képviselő.
 Zeyk Kálmán, birtokos.
 Dr. Zakariás János, szerkesztő, Brassó.
 Dr. Hermann Antal, Budapešt.
 Güllex Mór, birtokos, Alvincz.
 Dr. Gyulai Farkas, hírlapíró, Kolozsvár.
 Szilágyi Albert, polgármester, Deés.
 Bód Péter, igazgató, N. Szeben.
 Schallát József, bányafőnök, V.-Hunyad.
 Strojini Román, főmérnök, V.-Hunyad.
 Csen László, földbirtokos, V.-Hunyad.
 Tauber Kornél, hírlapíró, Budapest.
 A gyulafehérvári tagok közül megjelentek mintegy
 150-en, azonkívül nagyszámu hallgatóság.

A közgyűlés színe.

A közgyűlés a gyulafehérvári róm. kath. főgymnázium új épületének dísztermében tartatott meg. A díszterem a lehető legjobb benyomást tette a közgyűlés tagjaira. Az elnöki emelvény felett függött ő Felsége, szeretett apostoli királyunk képe, mellette eléggé soha nem gyászolható Erzsébet királyasszonyunknak gyászlepel-lel bevont képe. Itt lóbozott az Emke Szűz Mária képével ellátott pompás himnusz zászlója és két nagyobb nemzeti zászló. A terem falait nemzeti címerek, közben — közben kisebb nemzeti zászlók díszítették ezeket pedig nemzetszínű szalagok — girlandok — kötik össze. — Az elnöki asztalnál Beldi Akos gróf főispán az Emke elnöke ül, mellette jobbról az erdélyi püspök úr ő méltósága, balról Kun Géza v. b. t. t. az Emke díszelnöke ülnek. Az elnöki asztal mellett ülnek még: Kormis Viktor gróf alelnök, Sándor József tb. alelnök, főtitkár, Novák Ferenc és Szekula Akos. Az elnökség mögött ülnek: Ferenc József az unitáriusok és Bartók György az erdélyi reformátusok főpapjai, Zeyk Dániel Alsófehérmegye főispánja, Feilitzsch Arthur báró képviselő, az Eke elnöke, Szalay Imre a M. Nemzeti Muzum igazgatója, Mohay Sándor dr. képviselő stb. Külön asztalnál ülnek az Emke directoriumának tagjai, alább a gyulafehérvári erdélyi káptalan tagjai, tovább a hírlapok tudósítói je-

gyeznek szorgalmasan. A nézőtér első padjait igen díszes hölgyközönség foglalja el, de hölgyközönség tölti meg — zsúfoltság a karzatot is.

A közgyűlés lefolyása.

Gróf Beldi Akos elnök 11 óra után megnyitja a közgyűlést. Röviden üdvözlő az egybegyűlteket s legelső teendőnek tartja, hogy gróf Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök urat, ki szíves volt igéretet tenni, hogy dieső emlékü Erzsébet királynénk telett emlékbeszédet fog tartani, egy bizottság hívja meg a gyűlésbe. A bizottság tagjainak Gróf Kun Géza ő nagyméltósága vezetése alatt Baresay Domokost, Dobál Antalt és Tausnik Hugót jelöli ki s a gyűlést a püspök úr megérkezétekig felfüggeszti.

Alig tíz pernyi időköz mulva harsogó éjének hirdetétek, hogy főpásztorunk megérkezett. Udvari papjaitól s a fűdő káptalan tagjaitól kisérvé lépett a terembe, melyben mindenki fellátott s hódolattal hajolt meg a nemeslelkű főpap előtt.

Gróf Beldi elnök szívélyes szavakkal üdvözölte püspök úrunkat, örömeinek adott kifejezést, hogy az EMKE közgyűlését a püspöki szék helyen tarthatja s hogy a püspök úr magas megjelenésével a gyűlésnek fényt kölcsönöz, a gyűlést újból megnyitja s elnöki megnyitó beszédét olvassa fel. Az elnöki megnyitó hü képet nyújtott az EMKE működéséről. Főbb pontjai a következők: Az igazgató választmány fáradságtalan működött az egyesület nemes feladata szellemében, erről különben az évi jelentés részletesen számol be. A sajtó igazi elismeréssel emlékezett meg az egyesület működéséről. Hátsó hódolattal említi fel felséges királyunknak kegyes engedélyt, hogy az EMKE 50.000 koronás Erzsébet-alapítványt tehessen. A belügyminister jóváhagyta az egyesület alapszabályait s így most az egyesület szinte új korszakba lépett. Az alapszabályokat minden egyes fiökkörnek megküldötték s most már csak az óhajandó, hogy a tagok szaporodjanak s egyesült erővel munkálhassák Erdélyi javát, diesőségét. Felsorolja az alapító és rendes tagok számát. A pénzüri helyzet elég kedvező s a hátrálék csekély. Az EMKE vagyona körülbelül másfél millió forint. A múlt évben, habár a termés gyenge volt s b. e. Erzsébet királynénk emlékére adakozott a hálás nemzet, mégis 44000 frt gyűlt be az egyesület céljaira. Az egyesület takarékoskodott ugyan; de a hol kellett, semmi áldozatot sem kimélték a magasztos cél érdekében. A fiókok működéséről is elismeréssel szól, ugyszintén a tisztviselők tevékenységéről. Merza Lajos főpénztárost, kit — sajnos — betegsége tart távol a közgyűléstől, király ő felsége királyi tanácsossá nevezte ki. Méltó volt ezen kitüntetésre a derék és szelítleen jellemű főpénztáros, kit a közgyűlés tagjai is lelkesen megéljenztek. Végül az egyesület halottjairól is megemlékezik. Szász Domokos ev. ref. püspök, Kovács Ferenc pápai praelatus, marosvásárhelyi apátplebános, Than Mór és Fejérvári Károly, kiket a múlt év folyamán szőlított magához az Isten, az egyesület nagy halottjai. Emléküket hálás kegyelettel őrizi az EMKE. Nyugodt lélekkel nézünk — így fejezte be megnyitóját az elnök — a közönség ítéllete elé. Isten áldja a hazát! Isten áldja a királyt! (Éljen!)

Bartók György dr. ev. ref. püspöknek három indítványa van. Szavazzon a közgyűlés az elnöknek s a választmány tagjainak, kik igazi odaadással és önzetlenséggel végezték az EMKE nagy feladatát, jegyzőkönyvileg hálás köszönetet;

az elnöki megnyitó beszéd vétessék fel szöszert az ökönyvben. Az indítványokat egyhangulag elfogadják.

Gróf Beldi elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére három tagot s a tisztviselők kijelölésére Ferencz József unitárius püspök elnökle mellett öt tagból álló bizottságot nevez ki.

Sándor József főtitkár tesz jelentést a közgyűlésen megjelent tagokról s olvassa fel a miniszerelnökök, Darányi Ignác dr. és Lukács László dr. miniszer stb. üdvözlő sürgönyeit. Bejelenti, hogy Csernátó Gyula dr. tanfelügyelő és Taussig Hugó kamarai elnök alapító tagoknak állottak be. Lelkes éljenzéssel fogadták az egyesület lelkének — a buzgó főtitkárnak jelentését.

És most következett a közgyűlés fénypontja püspök urunknak emlékbeszéde feledhetlen királyunk felett. Mely esendre verődött a sokaság s megilletődés szállott az arcokra. A nők csendesen zokogtak, midőn a királyné végtelen szeretetét vázolta költői emelkedettséggel, — a férfiak meg komoly gondolatokba merültek, midőn a hitelenség, szocialdemokrácia és anarchizmus veszés és mindent felforgató munkáját tárgyalta filozofus elmével. Megkapó volt s — én azt hiszem — feledhetetlen benyomást gyakorolt a jelenlévőkre, midőn püspök urunk az ő érces hangjával a meggyilkolt királyné teteméhez hívta a hitelenséget, hiszen ez gyilkolta meg a királynét, ez adta az örvöngő anarchista kezébe az ökos tör, a gyilkoló szerszámot. A remek beszédet püspök urunk kegyes jóvoltából lapunk má száma hozza.

Percekig tartó éljenzés és zúgó tapsvihár követte püspök urunk felolvasását.

Mohay Sándor dr. azt indítványozza, hogy a közgyűlés sürgöny útján fejezze ki alattvalói hódolatát felséges király urunk előtt. Lelkes éljenzéssel fogadták az indítványt. Továbbá azt indítványozza, hogy szavazzon a közgyűlés jegyzőkönyvileg köszönetet a püspök urnak *szép és bölcs emlékbeszédéért* s azt nemcsak a jegyzőkönyvben, hanem az évkönyvben is örökítsék meg. Ezen indítványhoz is egyhangulag hozzájárul a közgyűlés.

A tárgysorozat következő pontja az igazgató választmány — a vidéki választmányok működésére is kiterjedő — évi jelentésének előterjesztése és elintézése volt. *Deák Albert dr.* feleslegesnek tartja azonban a terjedelmes jelentés felolvasását, hiszen az évkönyvben részletesen fel van az dolgozva s bárki abból meggyőződhetik a választmány munkásságáról. Azt indítványozza tehát, hogy a közgyűlés az évi jelentést vegye tudomásul s a választmány tagjainak, kiváltképpen a nagybuzgalmu főtitkárnak — szavazzon hálás köszönetet. A gyűlés éjezőzéssel teszi az indítványt magáévá.

Sándor József főtitkár egy könyvet, egy jelképet s egy alkotást mutat be. A könyv Jancsó Benedek dr. tanárnak műve, mely a románság törekvését és aknamukáját tünteti fel; a *jelkép* egy EMKE lobogó, melyet minden egyes EMKE dalegyletnek meg fogának küldeni; az *alkotás* gróf Kun Kocsárd hagyatéka, az algyógyi birtok, mely országunk csaknem első gazdasági oktatási intézetévé nőtte ki magát. Részletesen ismerteti aztán az algyógyi intézetet, melynek értéke fél millió forint s mely a párisi világiállításon is szerepelni fog. Az intézet fejlesztése körül Darányi J. miniszternek nagy érdemei vannak s épp ezért jegyzőkönyvileg fejezik ki vele szemben az EMKE igaz háláját. Holnap különben — végzé

beszédjét a főtitkár — az EKE kirándul Algyógyra, hol kiki meggyőződést szerezhet magának a mintagazdaságról és a szakszerű oktatásról s édes kötelességet teljesítünk, midőn a nagynevű gróf Kun Kocsárd sírjára az Emke nevében koszort helyezünk.

Ezután *Ferencz József* a kandidáló bizottság elnöke teszi meg jelentését. Az elnök, alelnök, főtitkár, tiszt. elnök a régiek maradnak. Püspök urunk ismét tagja lett az igazgató választmányoknak; néhai Kovács F. praelatus helyébe Bartók Gy. dr. ev. ref. püspököt választották.

Gajzágó Manó terjeszti ezután elő a megelőző évi zárszámadást, a pénztári és vagyoni állapotra vonatkozó számvizsgáló-bizottsági jelentést. A közgyűlés a felmentvényt megadja s a megállapított költségvetést vita nélkül elfogadja.

Végül *gróf Beldi elnök* mond szívből fakadt köszönetet a megjelenteknek, Novák Ferenc gyulafehérvári polgármesternek, az EMKE gyulafehérvári hölgyválasztmányának, a főgymnasium tanári karának, kik a közgyűlést oly imponzássá tették s a haza és király éltetésével a közgyűlést bezárja.

Az Erdélyi Kárpátgyesület közgyűlése.

Közvetlenül az Emke közgyűlése után kezdetét vette az Eke közgyűlése. Feilitseh Arthur báró az egyesület elnöke megnyitó beszédjében kiemelte az egyesület életének főbb mozzanatait. Beszámolt azon intézkedésekről, melyeket a királyné gyászai elhunytá alkalmával az egyesület gyászának kifejezésére tett. Gyásztűlést tartottak, részvétüket jegyzőkönyvileg örökítették meg, hivatalos levelezésüket mind e mai napig gyászkeretű papíroson folytatják. A királyné emlékére egy zászlót szenteltek, a zászlóanyai tisztségre magát Augustia kir. hercegnő ő fenségét sikerült megnyerniük. Ezenkívül egy Erzsébet királyné nevérol nevezett menedékházat létesítettek.

Az Eke fővédője József Agost kir. herceg, ki az egyesület iránti érdeklődésének több alkalommal jelét adta.

Az Eke munka köréből az elnöki jelentés különösen a néprajzi muzeum megalakítása körül kitéjtett törekvéseket emelte ki. Hasonlóképpen nagy figyelemmel kísérte az Egyesület az erdélyi fürdők ügyét, melyek közül a székelyföldieket külön könyvben ismertette. Az egyesületnek Erdély kincseinek megismerését célzó munkásságát a földmívelésügyi miniszter is figyelmére méltatta, sőt az egyesületet anyagilag is segítette.

Nagy támogatója volt az egyesületnek b. e. Bethlen András miniszter, kinek ravatalára az egyesület koszort helyezett. Emlékének megörökítése végett pedig az elnök indítványára az elbúnyt érdemeit jegyzőkönyvébe iktatja.

A választmány is buzgó működést fejtett ki. Mindannyian érzik, hogy az Eke az Emke-nek a leánya; s hogy az anyjához méltó lehessen, minél eredményesebb és buzgóbb működést akar kifejtteni.

Az elnök a megnyitó beszéd után indítványozta, hogy a fővédőt a gyűlés táviratilag üdvözölje. Az egyesület tagjai az indítványhoz egyhangú helyesléssel járultak hozzá. Aztán tudomásul vették a mult gyűlés jegyzőkönyvének tartalmát, mely az egyesület hivatalos lapjában amúgy is megjelent.

Az elnök indítványára Csató János alsófehérmegyei al-

ispánt, ki az egyesületnek hosszú időn át egyik oszlopa volt, tiszteletbeli taggá választották.

Az elnöki előterjesztések és indítványok után Radnóthi Dezső titkár olvasta fel titkári jelentését, mely az egyesület egy évi életének hű tükre kívánt lenni. A tagok száma állandó emelkedésben van. A múlt közgyűlés óta az alapító tagok száma 4-gyel szaporodott.

Az egyesületnek a legutolsó közgyűlésén az évi bevételét 17000 forintban állapították meg. Ezzel szemben a kiadás 16731 firt volt. A jövő évre a kiadásokat 31574 firtban irányozták elő, melylyel szemben 32000 firt bevételre számítanak.

A titkári jelentés előterjesztése után a közgyűlés az Eke tisztí karát egyhangúlag újból megválasztotta. S Jósika Lajos br. indítványára az elnökségnek és választmányának köszönetet szavazott.

A jövő évben az egyesület évi közgyűlését az Emkétől elkülönítve fogja tartani. Ennek bejelentése után az Eke évi közgyűlése is véget ért.

Tisztelgések.

Ezután az Emke tagjainak jó nagy része Kornis Viktor gróf alelnök vezetése alatt felvonult a püspöki palotába, hogy az egyesület elnökét Béli Akos grótot és tiszteletbeli elnökét Kun Géza grófot üdvözölje. A lelkes bangó üdvözölő szavakra mindkét elnök meghatva válaszolt és biztosították az egyesületet, hogy munkásságuk java részét ezután is az egyesületnek szentelik.

Az elnökök vezetése alatt most az Emke Majláth G. Károly püspök úr ő méltóságához vonultak, a hol a püspököt Kun Géza gr. üdvözölte s köszönte meg újból is a püspöknek a közgyűlésen felolvasott szép beszédjét. — Az Eke üdvözlését Feilitsh Arthur br. fejezte ki.

A püspök mindkét beszédre igen szép szavakban adott kifejezést köszönetének.

A tisztelgés betegezése után az ottlevők mintegy emlékül beirták nevüket a vendégkönyvbe s élénk érdeklődéssel nézegették a régi erdélyi püspökök arcképsorozatát.

Nem kevesebb érdeklődés és szent kegyelet tárgya volt a templom és a Hunyadi sírok, melyeket egész csoportok tekintettek meg. Az Emke közgyűlésén felkeltett érdekmeken kívül, hisszük, hogy ezek a régi emlékek is hathatósan hozzá fognak járulni a hazafias érzés erősítéséhez s a kegyeletes emlékezés ébrentartásához. Bizony szükséges is volna, hogy a magyarság ezrei minden évben ellátogassanak erre a szent helyre, melynek kövei századok dicső meg szomorú eseményeinek voltak tanúi, hogy a mi szent harcunkhoz, melyet a nemzeti ügy diadaláért folytatunk, mindig új meg új erőt merítsenek.

Közébéd.

Fél három órakor a Hungaria tájéka megint megépedett. A várból az összes tagok levonultak, hogy részt vegyenek a közébédben. Mintegy kétszáznegyvenen voltunk,

a kik az emeleti nagy teremben ebédeztünk. Gyulaféhérvár város vendégeiként megjelent az ebéden Perl Mór cs. és kir. generalis három törzstiszt kíséretében. Elénk tetszést keltett a helybeli és a közel vidékről jövő hölgyközség több tagjának megjelenése is.

Az ebéd képe a következő volt:

Az első asztalnál ültek az előkelőségek. Az asztal közepén Béli Akos gróf elnök, tőle jobbra Zeyk Dániel főispán, Perl Mór tábornok, várparancsnok, Szalay Imre a M. Nemzeti Múzeum igazgatója, Ferenc József, Csató János alispán, Bíró Béla és Ujfalusi József dr. apátkanonokok stb. Az elnöktől balra ültek Kun Géza gróf, Bartók György, Kornis Viktor gróf, Fekete Gábor a kir. tábla elnöke. Jósika Lajos báró, Feilitsh Arthur báró, Grünzweig ezredes stb. Az elnökkel szemben levő oldalon a hölgyek ültek.

Az ebéd minden tekintetben jól sikerült és nem lehet ki nem emelni a rendezőségnek, kivált pedig Roska J. főkapitányok fáradozását, az összejövetel eme részének sikere érdekében is. A hosszabb rövidebb felköszöntök sorát azért kell felemlítenünk, mivel egy-egy eszme, melyet a közgyűlés sietős tárgyalásai folyamán felszínre nem kerülhetett, itt jutott szóhoz. Azonban nem volna utolsó gondolat ilyen nagy közbeédek alkalmával szónoki emelvényt is állítani, hogy ne csak a szónok környezete gyönyörködjék a szellemes, néha magvas rögtönzött szónoklatokban, hanem az egész vendégsereg. Külömben emlékezet okáért itt közöljük a tosztok sorát. Béli Akos gr. ő felségét a királyt éltette, melyre az egész község felállva lelkes éljenzéssel adott kifejezést a király személye iránti hódolatának. Kornis Viktor gr. a kormányra, Szalay Imre muzeumi igazgatóra, a kormány képviselőjére irteti polárat. Zeyk Dániel az Emke elnökét Béli főispánt, Kun Géza gr. szellemes toaszttal Majláth gr. püspököt, Feilitsh br. Ferenc József unit. és Bartók György gr. püspököt, Mohay Sándor a tiszteletbeli elnököt, Kun grófot, Szalay Imre az Emkét, Novák Ferenc az Emke tagjait, Réthi tanfelügyelő a vármegye községét, Fekete Gábor táblai elnök Gyulaféhérvár városát, Ujfalusi József kanonok Zeyk főispánt, Bartók György ev. ref. püspök a katonaságnak jelenlevő képviselőit köszöntötte fel. Sándor József az Emke főtitkára felolvasta az üdvözítő táviratokat ú. m. Apponyi Albert grófét, ki évenként 100 frtot is küld az egyesületnek, a Felső Magyarorsz. Közmű. Egyesületét, Szamosújvár polgármesterét, Fereuzi Károly gyergyói esperesét stb s a jelenlevő hölgyek egészségéért ivott.

Kolozsvár polgármestere Szvacsina Géza az Emke alelnökét Kornis V. gróf éltette, Ferenc József unit. püspök a sajtó munkásai közreműködésének értékét emelte ki, mire Zakariás János brassai ügyvéd a Brassai Lapok szerkesztője, az Emke jövőjét hangoztatta, melynek érdekében a sajtó is meg fogja tenni a maga kötelességét. Elekes Viktor ev. ref. esperes az Ekét éltette. Ezekon kívül még számosan felszóltak, de ekkor már a közlekedő este beleszólt a vig lakomázás árjába s oszladozásra intette a vendégsereget, melynek nagy része még az esti vonattal távozott Gy.-Fehérvárról.

Az ebéd a következő volt:

- Leves.
- Hal tatár-mártás sal.
- Bélpecsenye.
- Vegyes szárnyas sült salátával.
- Tésza.
- Vegyes gyümölcs. Sajt.
- Fekete kávé.
- Asztali bor és borszéki.
- Rainai Rizling.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Lapunk az Emke közgyűlése miatt két nappal később jelent meg.**

— **Gyászistenitisztelet Erzsébet királyneéért.** Boldogult Erzsébet királyasszonyunkért folyó hó 11-én a gyulaféhvári székesegyházban ünnepélyes requiem tartatott, melyen a polgári és katonai hatóságok, valamint a tanuló ifjuság teljes számában megjelentek. A gyászmisén *Fábián Sándor* nagyprépost, püspökhelyettes ur pontifikált. Ugy e napon, mint a megelőző napon az Örökimádás templom javára az Oltáregyesület tagjai a templom bejáratánál gyűjtést rendeztek és Erzsébet-emlékképeket osztottak ki. A gyűjtésben Korbuly Ignácné, Güttner kapitányné, Fogarassi Jánosné és Csubry Bonifácné urnők vettek részt.

— **Püspök úr ő méltósága** a múlt héten tartott püspöki konferencián jelen volt és mint a bitoktatás ügyének előadója abban tevékeny részt vett. Ő méltósága tizenhatodikán az éjjeli gyorsvonattal székvárosába érkezett. Az Emke közgyűlése alkalmából Kunu Géza gróf v. b. t. t., Béli Akos gróf főispán, Koröis Viktor gróf, Jósika Lajos báró és Szalay Imre a M. Nemzeti Múzeum igazgatója ő méltóságának voltak a vendégei.

— **Bérmálás.** Püspök úr ő méltósága október hó folyamán a *torda-aranyosi* esperes-kerületben a következő sorrendben fog canonica visitatiót és bérmálást végezni: Október hó 3-án Tordán, 5-én Harasztoson. 6-án Sinfalván, 8-án Alsó-Járában, 10-én Torockó-Sz. Györgyön, 12-én Szengyelen, 14-én Felvincen és 15-én Marosujvárt.

— **Személyzeti.** *Bocskor Zsigmond* csik-tusnádi káplán bódosi lelkésznek neveztetett ki.

— **Zsinati vizsga.** *Kassai Lajos* csiksomlyói lelkész és *Neurhrer Ödön* kolozsvári segédlelkész zsinati vizsgát tettek.

— **Tanítói kinevezések.** *Wéger Ferenc* csikmindszenti kántortanító véglegesítettet. *Péterfi Béla* bővödujalvi, *György Balázs* csik-szenttamási, *Gál Mihály* szombatfalvi kántortanítóknak és *Kolbai Zuleika* szamosujvári tanítónőnek neveztettek ki.

— **Római hírek.** A múlt napokban San-Remo ritka egy látványnak volt szemtanúja. A kikötőben nagy angol

bajóraj vetett borgonyt; a parancsnok megengedte a legénységnek, hogy partra szálljon. 400 matróz nyomban a kath. templom felé sietett a tisztekkel az élükön. A misénél négy katona szolgált, az éneket a tisztek vezették és mise után a tisztek a templom javára gyűjtést rendeztek. Az olaszok bámulva állottak ily jelenet láttára, a meglepetés azonban nőtt, a mikor megballották, hogy a parancsnok és a többi tisztek protestánsok. Bámulbatták a protestáns németek is, kik ott fűrdoztek, — az olasz katolikusok pedig tanulhattak volna egyetmást. — Ugyancsak a napokban volt, hogy Liverpoolban az angol kath. ifjak fényesen ülték meg egyetlük feunállásának ötvenedik évfordulóját. Az ünnepélyen az angol kath. püspökök is részt vettek.

— **Simbolák.** Az erdélyi püspöki megyében az 1898-ik évben — különböző szent célokra begyűlt adakozások kimutatása: 1.) Peterfillér 85 frt 22 kr. 2.) Foglyok kiváltására 78 frt 65 kr. 3.) Afrikai missióra 80 frt 95 kr. 4.) Amerikai missióra 80 frt 85 kr. 5.) Szentföldi missióra 81 frt 6.) Jézus szent gyermekségének társulata: 82 frt 64 kr. 7.) Sz. Bonifác egyesületének 80 frt 42 kr. 8.) Sz. László társulatnak 292 frt 71 kr. 9.) Károsultak részére 80 frt 61 kr. Összesen: 943 frt 05 kr.

— **Villamos világítás Gy. Fehérvárt.** Városunk az Emke közgyűlése alkalmával a falai közé sereglő idegének egészen új világításával is meglepte. A petroleum malvilágítás korszaka — legalább az utcákra nézve szept. 14-én bezáródott, hogy egy sokkal fényesebb korszaknak: a villamos világítás korának adjon helyet. A piacon 1200 gyertya fényű hatalmas ivlámpák szórják sugaraikat; a mel-lék utcákban csekélyebb erősségűek adnak kellő fényt. Az erdélyi városok közül kevés előzte meg a villamos világítással Fehérvárt — bár tisztasági, egészségügyi s más egyéb tekintetben is ellehetne róla ezt mondanunk!

I R O D A L O M.

* **Erkölcstan a középiskolák felsőbb osztályai számára.** Irta *Demény Derső*. Az esztergomi főegyházmegyei hatóság engedelmével. Budapest, 1899. 8-rét 118 lap. A Szent-István-Társulat szakferfiak kedvező birálata alapján kiadta Demény Dezső főgymnáziumi hittanár „*Erkölcstan*“ c. munkáját, mely szerző középiskolai tankönyveinek sorozatában a harmadik. Szerző munkáját főképp azok a jó tulajdonságok ajánlják, melyeket előző köteteiben is dicsérettel emelt ki a kritika: a tárgy helyes megválasztása és föl- osztása, világos, könnyen érthető előadás és zamatos magyar nyelvezet; ehhez járul még jelen munkájában különösen kiemelendő előnye: a gyakorlatiaság. Nem az a célja, hogy holt szabályok felsorolásával teltömje a könyvet s a tanuló kedvét, szeretetét elvonja a tárgytól, hanem hogy az életnek tanuljanak az életből, hogy a keresztény erkölcstan milyen életet követel a hivatástól. Ezért amit se hazai, sem a külföldi tankönyvirodalomban ilyen formában nem találunk, szerző részletesen tárgyalja a főbb imaformákat, a misehallgatás módját, az összes szentségekre vonatkozó erkölcstani szabályokat dióhéjban, továbbá a tanulók szellemi fejlettségének fokához mérteu kifejti korunk főbb erkölcsi tévedé-

seinek mibenlétét: a spiritizmusét, a szocializmusét és kommunizmusét; megcáfolja ezen szekták tagjainak szokásos ellenvetéseit s megtaoít meg arra is, mikép lehet ezen áramlatokkal megküzdni. Végül arra buzdít, hogy a keresztény elveket ne csak ismerjük, hanem gyakoroljuk is, azért különösen megemlékezik a keresztény jámbor társulatokról, melyek célja: az erkölcsös és hitbeli tökéletességben való előrehaladás, az anyaszentegyház terjesztése és a telebaráti szeretet gyakorlása: ezért hangsúlyozza, hogy mindenkinek Isten parancsolta kötelessége egyházát és hazáját szeretnie és értlik minden áldozatot meghoznia. Meg vagyunk győződve, hogy a középiskolai hittanár urak, de kivált a tanulók hasznos és jó munkát nyertek Demény erkölestanában. A munka ára tűzve 1 kor. 20 fillér, kötve 1 kor. 60 fillér. Kapható és megrendelhető a kiadó Szent-István-Társulat könyvkiadó-hivatalában Budapest, VIII. ker. Szentkirályi utca 28. szám alatt.

* *Figyelemre méltó művek:* Megjelent: „**Gyakorlati Hitelemzések**“ a népiskola I. osztálya számára III. kiadás. Irta és kiadta Fonyó Pál a Kath. Hitoktatás szerkesztője, jelenleg ó-becsei plébános. Óráról órára kidolgozott praktikus hitelemzéseket nyújt a hitoktató és népiskolai tanítók és papnövendékek használatára. Az összes püspökök melegen ajánlották egy évtized előtt kiadását; a sajtó a legnagyobb elismeréssel szólott ugyanakkor róla; kelendősege pedig azt igazolta, hogy alig van lelkes hitoktató, kinek kezéből hiányoznék. Emeli értékét, hogy az „új elemi káté“ tervezetét is nyújtja, még pedig oly elemies és népies feldolgozásban, mely csaknem minden emlézetést fölöslegessé tesz. — Bolti ára 2 frt, papnövendékek és tanítójelölteknek 1 frt 50 kr.; — s kik ez összeget előlegesen beküldik, a művet keresztkötés alatt bérmentve kapják. A nagy emlékü „Ipolyi“ püspök szavai szerint „egyetlen hitoktató kezéből ne hiányozzék!“

A „**Szent Gyónáshoz először készülő ifjuság-nak**“ legüdvösebb imakönyve a düstartalmú, szép papíron, tiszta nyomású, díszes és tartós kötésű és mégis olcsó, most már a harmadik kiadásban megjeunt: „**A legszentebb nap**“ vagy *imák és elméledések a szent gyónás és áldozás napjára* a buzgó kath. hívek lelki épülésére főpásztori kegyes jóvábagyással írta Fonyó Pál. A művecske 21½ ivre terjed s ötféle kiadásban kapható Stampfel K. udvari könyvkereskedésében Pozsonyban. Ara vászonkötésben 75 kr. — díszes vászonkötésben 1 frt. — bőrbén 1 frt 20 kr. — legfinomabb bőrkötésben 3 frt — esontimitációban 2 frt 50 kr.

P á l y á z a t o k.

— *A csik-balánybányai róm. kath. kántortanítói állásra*, — mely nyugdíjazás által jött üresedésbe, — pályázatot hirdetek. Ezen állás évi jövedelmét képezi: a) 400. o. é. frt. államszegély évnegyedes részletekben, b) stola és ájtatos alapítványból mintegy 20 frt. c) három szekér szénát termő kaszáló kert, d) három szoba, konyha, kamra, pince, nyári konyha és gazdasági épületek, jó karban levő lakás, mely mellett van jól gondozott veteményes kert is. Ezen ja-

vadalom a bánya üzembe vétele által tettemesen fog gyarapodni. Kötelessége lesz a megválasztandó kántortanítónak: a) a rendes kántori teendőket önállóan végezni, b) a templom takarítására, sekrestyési végzendőkre, harangozásra, — melyeket külön személy végez, — felügyelni; c) a mintegy 40 tanköteles gyermeket tanítani. — Kántortanítói oklevéllel és más okmányokkal kellően felszerelt folyamodványok folyó évi szeptember 20-ig alattirt iskolaszéki elnökhöz, — Csik-Karcfalvára címezve, — beküldendők. — Személyes megjelenés előnyt nyújt.

Csik-Karcfalván, 1899. szept. 3-án.

Rancz János,

csik-nagyboldogasszonyi plébános, balánybányai adminisztrátor és iskolaszéki elnök.

— *A sinfalvai róm. kath. hitközségben eltávozás után üresedésbe jött tanítói állomásra* pályázat hirdettek. Ezen állomás jövedelmei: 1. a kántori birtokok haszonber jövedelme 379 frt., 2. normalis alapból 84 frt., 3. ájtatos alapítványból 20 frt., 4. stólából 10—15 frt., 5. püspöki pénztárból ötven 50 frt. 6. Harom öl kemény tűzfű, szép ujlakás, két szoba, konyha, kamra, istálló színel, veteményes gyümölcsös kert. Kötelessége a kántori teendők, a róm. kath. elemi iskola pontos vezetése. Pályázni obajtók folyamodványukat folyó hó 25 ig mulhatatlannal nyújtsák be a méltóságos püspöki hivatalhoz; az üres állomás azonnal elfoglalható.

Sinfalvau, 1899. szeptember 12.

Lőrincz Ferencz,

alesperes plébános iskolaszéki elnök

— *A gyergyó-szent-miklósi központi róm. kath. elemi fiú iskolánál* üresedésbe jött rendes tanítói állomásra folyó évi szeptember hó 20-ig terjedőleg pályázat hirdettek. A tanító fizetése: 380 frt; 5 öl lágú tűzfű 20 frt értékben, együtt: 400 frt; ezenkívül 100 frt lakbér; és jogosultsága kimutatása esetén, ötdéves korpótlékban is részesül. Kötelessége: az iskolaszék által kijelölendő munkakört betölteni. — Ez idő szerint, esetleg, a II-ik osztály vezetése bízatik rá.

Gyergyó-Szentmiklóson, 1899. szeptember 7-én.

Ferenecz Károly,

isk.-széki elnök.

— *A nagyernei róm. kath. kántortanítói állomásra* pályázat hirdettek, melylyel a következő járandóságok vannak egybekötve: a., Kényelmes lakás, gazdasági épületek, gyümölcsös és veteményes kert. b., Kepe és stola váltásági díj 125 frt előleges havi részletekben. c., Fizetés pótlás a hitközségtől 16 frt. d., Püspöki segély 50 frt. e., szentmise alapból 2 frt 30 kr. f., 10 öl tűzfű, értéke 38 frt. — g., a sáromberki magtárból 2 hecto és 20 liter szemes törökbuza, h., a görög kath. gyermekektől 30 frt tandíj, i., 17 katasztrális bold és 770 □-öl jó minőségű tagosított téri birtok. j., állami segély 143 frt az 50 frt ötdéves korpótlékon kívül. Kötelességei: a kántori és tanítói teendők végzése. Pályázni obajtók felhivatnak, hogy felszerelt folyamodványikat szept. 30-ig alulirtához adják be. Személyesen megjelenők előnyben részesülnek.

Nagy-Ernyében, 1899. évi szept. 17-én.

Szabó György sk.

alesperes plébános.

Pénztárosi üzenet.

A pályázatok egyszeri közlésének díja 1 frt. 30 kr.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: **Körödy Péter dr.**
Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Péter János dr., Wagner Sándor, Zlamal Ágost.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulaféhevárt.